

Wijziging Interim omgevingsverordening- Regelwijziging 2

Nota van inspraak en wijziging

Vastgesteld

Gedeputeerde Staten

Datum

16 oktober 2020

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Ingekomen zienswijzen	5
2.1	<i>Algemene reacties vanwege de voorgestelde wijziging aanpassing stalsystemen</i>	5
2.1.1	Brede herziening van veehouderijbeleid is nodig	5
2.1.2	Lange termijn perspectief	5
2.1.3	Houdt rekening met de Brabantse inwoners	5
2.1.4	Effect uit veehouderij is onvoldoende onderbouwd	5
2.1.5	Uitkomst onderzoek Pouderoyen is zorgwekkend	6
2.1.6	Convenantsdoel uit 2009: wijziging leidt tot vertraging van de transitie en afname stikstof	6
2.1.7	Gemeenten moeten aan de slag	6
2.1.8	Opleggen maatregelen is een inbreuk op eigendom	7
2.1.9	Maatregelen zijn in strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur	7
2.1.10	Het generieke beleid moet versoepeld worden	7
2.1.11	Generiek uitstel is niet nodig	7
2.1.12	Maatwerk voor specifieke categorieën	8
2.1.13	Leges	8
2.2	<i>Reacties tegen de wijzigingsvoorstellen van de regels voor aanpassing stalsystemen</i>	10
2.2.1	Realisatiedatum moet verschuiven naar 2028	10
2.2.2	Intern salderen is positief	10
2.2.3	Uitwerking intern salderen is onvoldoende	11
2.2.4	Voldoen op bedrijfsniveau met intern salderen is niet wenselijk	11
2.2.5	Afschrijvingstermijn	11
2.2.6	Time to market	12
2.2.7	Uitzondering voor bedrijven die integraal goed scoren	13
2.2.8	Beperkte aantallen dieren	13
2.2.9	Vervangende maatregelen	14
2.2.10	Hardheidsclausule	14
2.2.11	Handhaaf de datum voor indienen van een aanvraag	14
2.2.12	Overgangsregeling indienen aanvraag voor 1 januari 2023	15
2.2.13	Recht dat geldt ten tijde van besluitvorming	15
2.3	<i>Reacties tegen wijziging van Bijlage 2 technische eisen huisvestingssysteem</i>	16
2.3.1	Bijlage 2 Reductiepercentages	16
2.3.2	Bijlage 2 Managementmaatregelen	17
2.3.3	Bijlage 2 Aanpassen emissiereductie-eisen	18
2.3.4	Bijlage 2 vervallen kolom 2021-2024	18
2.3.5	Bijlage 2 Uitzondering voor bedrijven die hoog scoren vanwege de klimaatopgave	18
2.3.6	Bijlage 2 Stro(oisel)stallen voor varkenshouderij	19
2.3.7	Bijlage 2 Uitzondering voor pluimvee vermeerderingssector	19
2.3.8	Bijlage 2 bedrijf met ouderdieren van legrassen	19
2.4	<i>Reacties tegen overige wijzigingen</i>	21
2.4.1	Tervisielegging	21
2.4.2	Overgangsrecht mestbewerking moet vervallen	21
2.4.3	Overgangsrecht mestbewerking aanpassen	22
2.4.4	Mestbeleid	23
2.4.5	Niet gewijzigde onderdelen	23
2.4.6	Feitelijk aanwezig	23
2.4.7	Uitspraak fijnstof	24
3.	Overzicht van de voorgestelde wijzigingen	25
3.1	Wijziging van artikel 2.66 Eisen huisvestingssysteem bestaande stal veehouderij	25
3.2	Wijziging artikel 2.67	25

3.3	Nieuw artikel 2.69a	25
3.4	wijziging artikel 1.1 Begripsbepaling	25

1. Inleiding

Ontwerp Interim omgevingsverordening-regelwijziging 2

Op 7 juli 2020 hebben wij het ontwerp vastgesteld van de Wijziging Interim omgevingsverordening-regelwijziging 2. De voorgestelde wijziging is hoofdzakelijk gericht op het verwerken van het bestuursakkoord Samen, Sterk en Slagvaardig waarin aanpassingen zijn aangekondigd in de eisen voor het aanpassen van stalsystemen. Daarnaast zijn enkele andere wijzigingen in de procedure betrokken.

Het ontwerp heeft met ingang van 14 juli 2020 tot 1 september 2020 ter inzage gelegen ten behoeve van inspraak. Tijdens deze termijn hebben 20 personen of instanties een reactie ingediend.

Wij hebben in hoofdstuk 2 de zienswijzen per onderwerp samengevat en van een reactie voorzien. Vanwege privacywetgeving is niet vermeld door wie de reactie is ingediend. Aan de indieners is aangegeven in welke paragraaf van deze nota hun zienswijze is behandeld.

De zienswijzen beoordelen wij als niet gegrond tenzij expliciet is opgenomen dat we de zienswijze gegrond achten.

De ingekomen reacties geven op onderdelen aanleiding tot aanpassing van het ontwerp. In deze nota is ook een overzicht opgenomen van de voorgestelde wijzigingen (in hoofdstuk 3).

2. Ingekomen zienswijzen

2.1 Algemene reacties vanwege de voorgestelde wijziging aanpassing stalsystemen

2.1.1 Brede herziening van veehouderijbeleid is nodig

Samenvatting

Er is een brede herziening nodig van het veehouderij beleid. De gevolgen voor bijvoorbeeld de melkveehouderij zijn enorm; niet alleen door de maatregelen van de provincie maar 2024 is wel een kristallisatiepunt. Als we grondgebonden melkveebedrijven rondom kwetsbare gebieden willen behouden, is actief stimulerend beleid nodig.

Reactie

Deze reactie richt zich niet tegen de in procedure gebrachte ontwerp wijziging van de Interim omgevingsverordening. Overigens wijzen wij inspreker op het ingezette traject om te komen tot nieuwe kaders voor het provinciale landbouwbeleid.

2.1.2 Lange termijn perspectief

Samenvatting

Biedt aan ondernemers een lange termijnperspectief en zorg dat ze niet elke keer weer hun plannen moeten bijstellen vanwege steeds veranderende eisen van de provincie.

Reactie

Wij zijn het met inspreker eens dat het belangrijk is om een lang termijnperspectief te bieden. Juist daarom zijn in 2009 via het convenant afspraken gemaakt over de doelen die wij willen bereiken en welke stappen daarvoor gezet worden. Dit convenant is in 2010 uitgewerkt in de Verordening (voorheen Verordening Stikstof en N2000 Noord-Brabant, nu de interim omgevingsverordening). In 2017 is de verordening in het kader van de Versnelling transitie veehouderij aangepast.

De aanpassingen die sedertdien zijn doorgevoerd, zijn gericht op de verschuiving van de data voor het indienen van een aanvraag en de aanpassing van de verouderde stallen in verband met de ontstane situatie na de PAS-uitspraak van de Raad van State in mei 2019.

Overigens wijzen wij er op dat voor varkens de reductiepercentages sinds 2010 ongewijzigd zijn gebleven. Gelet daarop is niet duidelijk waar inspreker op doelt.

2.1.3 Houdt rekening met de Brabantse inwoners

Samenvatting

Brabant is één van de smerigste gebieden van Nederland waardoor er diverse gezondheidsproblemen spelen. Deze wijziging is niets anders dan weer uitstel. Het boerenbelang prevaleert, wanneer wordt er eindelijk rekening gehouden met de andere inwoners van Brabant?

Reactie

De voorgestelde ontwerp wijziging heeft niet tot gevolg dat de in het convenant afgesproken doelen worden aangepast. De wijziging is vooral ingegeven om de ingezette innovaties in stalsystemen niet te laten stilvallen en meer realisme in de termijnen door te voeren. Daarom is voorgesteld om de datum voor aanpassing van verouderde stalsystemen aan te passen. Noord-Brabant blijft daarbij onverminderd inzetten op de verduurzaming van de landbouwsector en kijkt daarbij met name ook naar wat haalbaar en betaalbaar is.

2.1.4 Effect uit veehouderij is onvoldoende onderbouwd

Samenvatting

De huidige methodieken zijn niet geschikt om daarop vergaande maatregelen te baseren als door de provincie voorgeschreven. Stikstof slaat binnen enkele honderden meters van de veehouderij neer (onderzoek Dwingelderveld) terwijl met Aerius in de berekeningen wordt uitgegaan dat stikstof tot tientallen kilometers kan neerslaan. Aerius is daarom niet geschikt om de stikstofdepositie te berekenen, wat ook erkend is door het Adviescollege Stikstofproblematiek onder leiding van de heer Remkes en de commissie Hordijk.

Er is vanuit artikel 6 Habitatrichtlijn geen rechtvaardiging voor de maatregelen te geven.

Reactie

Wij verwijzen naar de uitspraak van de rechtbank Den Haag van 15 juli 2020. De rechter heeft geoordeeld dat de noodzaak voor de maatregelen voldoende is aangetoond en dat Aerius het gebruikelijke rekenmodel is om de afname van depositie op Natura-2000 gebied te berekenen.

2.1.5 Uitkomst onderzoek Pouderoyen is zorgwekkend

Samenvatting

In het rapport van Pouderoyen/Tonnaer staat dat het uitstel leidt tot 'minder en een vertraagde stikstofafname', vooral in de periode 2020-2024. De opgave om het afgesproken doel in 2027 te halen wordt daardoor steeds groter.

Het rapport maakt ook duidelijk dat de reductie die werd verwacht vanwege het aflopen van de gedoogtermijn 2020 niet zichtbaar is in het BVB. Dit kan verklaard worden doordat het BVB nog niet is aangepast, maar heeft er ook zeker mee te maken dat er een achterstand is in de aanpassing van stalsystemen. Ook in de periode 2016-2020 bleef de verwachte emissiereductie achter.

De uitkomsten van het onderzoek zijn gelet op voorgaande zeer zorgwekkend.

Reactie

Het rapport geeft aan dat het einddoel in 2028 niet verandert en wordt gehaald. De afname per jaar/tijdvak richting 2028 wijzigt. Via monitoring blijven wij alert op de voortgang daarvan.

2.1.6 Convenantsdoel uit 2009: wijziging leidt tot vertraging van de transitie en afname stikstof

Samenvatting

De besluiten in 2017 waren nodig. De noodzaak en urgentie daarvan blijkt ook uit de uitspraak van de Raad van State in 2019 en het rapport van de commissie Remkes. In het bestuursakkoord wordt deze noodzaak ook onderkend. Met de wijziging wordt niet gekozen om de oorzaak van het probleem aan te pakken door krimp van de veestapel. Sterker nog door de hoge investeringen worden ondernemers gedwongen meer dieren te houden om de investeringen terug te verdienen.

Inspreker begrijpt overigens dat vanuit politiek draagvlak de data verschuiven. Voor inspreker is het van groot belang dat de toezegging om de doelen uit het Convenant Stikstof uit 2009 overeind blijven. Het uitstel heeft daarvoor consequenties. In gebieden met een te hoge achtergronddepositie stagneren ontwikkelingen omdat er geen vergunning verleend kan worden. Inspreker vindt het positief dat er nu ook afspraken worden gemaakt met andere sectoren om concrete afname van stikstof te realiseren. Dat is geen reden om voor de veehouderij nu achterover te leunen.

Reactie

De reactie wordt deels voor kennisgeving aangenomen. Voorts verwijzen wij naar onze reactie bij 2.1.5.

2.1.7 Gemeenten moeten aan de slag

Samenvatting

Inspreker roept op om gemeenten aan te spreken op hun verantwoordelijkheid om het BVB goed bij te houden, te investeren in toezicht en handhaving en het intrekken van lege vergunningen. Oude, lege vergunningen leiden ertoe dat bij nieuwbouw er grotere stallen met meer vee gerealiseerd kunnen worden. Ondernemers krijgen nu bovendien de mogelijkheid om intern te salderen; dat past niet bij het uitgangspunt dat alle stallen emissiearm moeten worden. Het handhaven van oude stallen betekent op termijn weer een forse groei van de veestapel.

Reactie

Sinds 2005 is de gezamenlijke inzet van alle partijen er op gericht om toezicht en handhaving te verbeteren, lege vergunningen in te trekken en het BVB bij te houden. Hierover zijn ook bestuurlijke afspraken gemaakt in het Bestuurlijk platform omgevingsrecht. Onze inzet blijft om het BVB verder te verbeteren, samen met de gemeenten en omgevingsdiensten.

Intern salderen houdt op zich niet per definitie in dat alle oude stallen gehandhaafd blijven. Met intern salderen kan een bedrijf de investeringen wel beter spreiden door in 2024 op gemiddeld niveau op een bepaalde bedrijfslocatie voldoen.

Niet duidelijk is op welke wijze oude stallen mogelijkheden creëren om de veestapel fors te laten groeien. De omvang van een deel van de veestapel wordt gereguleerd door het systeem van dierrechten voor varkens en pluimvee, fosfaatrechten voor melkvee en bijbehorend vrouwelijk jongvee en het systeem van salderen dat sinds 2017 in de Interim omgevingsverordening is opgenomen.

2.1.8 Opleggen maatregelen is een inbreuk op eigendom

Samenvatting

Het verplicht aanpassen van stalsystemen is een inbreuk op het eigendom van de ondernemers die niet gerechtvaardigd is en strijd oplevert met artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM.

Reactie

Wij verwijzen naar de uitspraak van de rechtbank Den Haag van 15 juli 2020 waarin de rechtbank nadrukkelijk heeft geconcludeerd dat er geen onvoorwaardelijke aanspraak bestaat op vergunde emissierechten en dat die geen eigendom zijn in de zin van artikel 1 EP. Het stellen van regels is op regelniveau niet in strijd met artikel 1 EP van het EVRM.

2.1.9 Maatregelen zijn in strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur

Samenvatting

De maatregelen zijn in strijd met verschillende algemene beginsel van behoorlijk bestuur, waaronder het evenredigheidsbeginsel.

Reactie

Wij verwijzen naar de uitspraak van de rechtbank Den Haag van 15 juli 2020, waarin de rechter heeft geoordeeld dat de regels in hoofdzaak aanvaardbaar zijn en noodzakelijk gelet op de taken van de provincie tot behoud van natuur.

De beroepen tegen strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn in hoofdzaak ongegrond verklaard. Voor de beoordeling van het evenredigheidsbeginsel in specifieke gevallen heeft de rechtbank aangegeven over onvoldoende gegevens te beschikken. Gelet op de effecten die de emissie van stikstof heeft op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000 zijn wij van mening dat het in het algemeen redelijk en evenredig is om maatregelen te vragen van diegenen die emissies veroorzaken. Voor zover dit in een individueel geval tot onredelijke situaties leidt, voorziet de Interim omgevingsverordening in een hardheidsclausule.

2.1.10 Het generieke beleid moet versoepeld worden

Samenvatting

Nu de rechter heeft geoordeeld dat de provincie weliswaar regels mag stellen maar dat ze beter moet kijken of er geen disproportionele last ontstaat op individueel niveau, vindt inspreker dat de generieke maatregelen versoepeld moeten worden. Voor veel bedrijven in Noordoost Brabant en West-Brabant geldt dat de extra investering nauwelijks winst oplevert voor een Natura 2000 gebied waardoor er een disproportionele last bestaat.

Voor de kalverenhouderij geldt dat de investeringslast zeer hoog ligt. In 2017 werd dit becijferd op 5 %, bij inspreker zijn gevallen bekend van 10-30 %. Nu inmiddels ook duidelijk is dat de inkomens in de kalverenhouderij onder druk staan, zijn dat soort hoge investeringen al snel disproportioneel.

Reactie

De rechtbank heeft geoordeeld dat zij op dit moment onvoldoende informatie heeft om te beoordelen of er in individuele gevallen sprake kan zijn van een disproportionele last. De conclusie van inspreker dat de rechtbank daaraan de conclusie verbindt dat ook de generieke maatregelen versoepeld moeten worden, delen wij niet. De stelling dat investeringen van veehouders in bepaald gebieden nauwelijks winst opleveren is verder op geen enkele wijze onderbouwd.

De niet onderbouwde stelling dat de investeringslast voor de kalverenhouderij al snel disproportioneel is, nemen wij voor kennisgeving aan.

2.1.11 Generiek uitstel is niet nodig

Samenvatting

Uitstel is niet nodig want er zijn voldoende systemen beschikbaar om aan de emissie-eisen te voldoen. Dat erkent de provincie zelf ook. Door het generieke uitstel gaan ontwikkelaars van nieuwe innovatieve systemen failliet doordat de vraag onverwacht uitblijft.

De ammoniakuitstoot is al decennia te hoog. Met de voorgestelde wijzigingen blijft de uitstoot niet alleen voor de korte termijn hoger maar ook op de langere termijn doordat sommige wijzigingen op langere termijn doorwerken.

Reactie

Wij verwijzen naar de Statenmededeling van 7 juli 2020, behorende bij het ontwerp van de Wijziging IOV-regelwijziging 2. Hierin zijn wij uitgebreid ingegaan dat de datum van 1 januari 2024 is gekozen met het oogmerk dat systemen haalbaar en betaalbaar zijn. Deze datum is gerelateerd aan de 'time to market'. Indien noodzakelijk, en onder voorwaarden, kan dit in de toekomst leiden tot een voorstel voor wijziging van deze datum voor bepaalde diercategorieën.

De stelling dat door de tijdelijke vermindering van de vraag naar nieuwe systemen ontwikkelaars failliet gaan is niet nader onderbouwd; tegelijkertijd is voorstelbaar dat elk uitstel ook tot uitstel van vraag leidt. Het oogmerk van de voorliggende regelwijziging is overigens niet om de vraag naar innovatieve systemen te faciliteren of te stimuleren maar om emissies te reguleren zodat voldaan wordt aan de instandhoudingsdoelstellingen van N2000.

Voor wat betreft de uitstoot merken wij op dat uit onderzoek, uitgevoerd door Pouderoyen/Tonnaer, is gebleken dat als gevolg van deze wijziging vooral in de periode tussen 2020 en 2024 er sprake is van een verminderde afname van de depositie uit stallen van Brabantse veehouderijen. Uit het onderzoek blijkt dat het (beperkte) uitstel van de benodigde stikstofafname het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengt en dat door het verschuiven van de opbrengst geen sprake is van een dreigende (verdere) verslechtering van Natura 2000-gebieden.

2.1.12 Maatwerk voor specifieke categorieën

Samenvatting

Inspreker kan wel instemmen met uitstel als er voor een specifieke diercategorie geen voldoende getest systeem ter beschikking is of als uitstel nodig is om een innovatief brongericht systeem te ontwikkelen. Inspreker vraagt om een overzicht van diercategorieën die nu nog niet over zo'n systeem beschikken en wat de verwachting is voor 1 januari 2024.

De keuzemogelijkheid van voer- en managementmaatregelen biedt daarbij aan ondernemers extra mogelijkheden. Inspreker verzoekt om ondernemers daarbij actief te ondersteunen.

Biedt maatwerk per diercategorie en kijk welke mogelijkheden er zijn om aan de eisen te voldoen; bijvoorbeeld door een goede weidegangregeling voor jongvee uit te werken. De regeling in voetnoot 5 van bijlage 2 is dermate technisch van aard dat boer en burger die niet begrijpen. Voor kalverenhouderijen is het nodig dat er een verandering in gang wordt gezet waardoor er minder transport van en gebruik van antibiotica bij kalfjes plaatsvindt. De provincie kan daar met ruimtelijk- en milieubeleid iets aan doen bijvoorbeeld door een keuzemogelijkheid te bieden voor halvering van deze bedrijfstak. Dat brengt 50 % reductie van de stikstofemissies mee en draagt bij aan dierenwelzijn. Uiteraard moet een en ander goed geborgd worden. Met een integrale aanpak kunnen ook anderen problemen tegen nauwelijks meerkosten worden aangepakt.

Inspreker geeft aan dat er veel technische mogelijkheden zijn om de emissies terug te dringen maar dat in de praktijk blijkt dat deze vaak onvoldoende rendement opleveren. Ook de commissie Remkes erkent dat een combinatie van maatregelen met inkrimping van de veestapel nodig is.

Reactie

Wij vinden het op dit moment niet zinvol het door inspreker gevraagde overzicht op te stellen. Wij hebben wel een overzicht van beschikbare systemen per diercategorie beschikbaar gesteld op onze site, zie <https://www.brabant.nl/-/media/507d933ad0ab438ebcd8ba97c9aa1bc6.pdf>

Momenteel zijn er veel systemen in ontwikkeling. Wij zullen de periode tot vaststelling van de omgevingsverordening (planning inwerkingtreding januari 2022) gebruiken om nader onderzoek te doen naar maatwerk in innovatie, time to market en andere voer- en managementmaatregelen.

Momenteel werken wij aan de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof, waarin breder wordt gekeken dan alleen de stikstofreductie vanuit stalsystemen. Wij vinden het daarbij belangrijk dat de aanpak conform het advies van de Commissie Remkes uitgaat van een evenwichtige bijdrage in de stikstofreductie vanuit alle sectoren.

Wij vinden het te vroeg om de regeling in voetnoot 5 als te complex te bestempelen. Het biedt juist de mogelijkheid om een reductie te behalen door een aantal uren weidegang dat past in de bedrijfsvoering van de ondernemer.

2.1.13 Leges

Samenvatting

Het aanvragen van vergunningen kost veel geld. Naast advieskosten moeten ook legeskosten betaald worden. De provincie hanteert buitensporig hoge kosten. Inspreker roept op om de legeskosten te laten vervallen voor veehouders die tijdig een aanvraag indienen en voor veehouders die hun vergunning willen laten intrekken.

Reactie

Deze zienswijze richt zich niet tegen deze ontwerp wijziging van de Interim omgevingsverordening. Overigens geldt vanuit landelijke wetgeving dat leges (gemiddeld) kostendekkend zijn. Wij evalueren jaarlijks om te kijken of de leges nog up to date zijn.

Voorts verbaast de redenering ons dat als een ondernemer tijdig een aanvraag indient, hij vrijgesteld moet worden van leges. Ondernemers moeten immers altijd zorgen dat zij tijdig hun vergunning aanvragen.

2.2 Reacties tegen de wijzigingsvoorstellen van de regels voor aanpassing stalsystemen

2.2.1 Realisatiedatum moet verschuiven naar 2028

Samenvatting

Insprekers vinden de voorgestelde wijzigingen positief maar blijven van mening dat de datum terug moet naar 2028. Als reden wordt aangedragen dat de sector zelf al in afdoende mate voorziet in een afname van de stikstofreductie en dat er naar verwachting de komende periode nog een verdere afname optreedt vanwege diverse regelingen, zoals de stoppersregeling per 1 januari 2020, de warme sanering varkenshouderij en de gebiedsgerichte aanpak stikstof en de verwachte autonome ontwikkeling binnen diverse sectoren. Dit leidt tot forse afnames van het aantal veehouderijen (zie rapport Connecting Agri & Food). Er is geen noodzaak om de realisatiedatum naar voren te halen. Ook zonder maatregelen worden de reductiedoelen uit het convenant gehaald.

Gelet op de uitspraak van de rechtbank moet bij besluiten uit gegaan worden van de meest recente informatie. De situatie sinds 2017 is inmiddels aanzienlijk veranderd.

Stalemissies zijn in tien jaar tijd met bijna 25 % gedaald. De vergunde emissies zijn ook tussen 2016 en 2020 gedaald. Dit blijkt uit het recente rapport van Pouderoyen. Bovendien baseert dit rapport zich op het BVB dat niet actueel is. De provincie baseert zich dus op ondeugdelijke informatie.

Het door de provincie gevoerde stikstofbeleid is gebaseerd op aannames, een overmatige inzet op natuurgebiedjes en door mensen gemaakte natuur. De Brabantse ondernemers worden met dit beleid op achterstand gezet door de kosten van vervroegd investeren en doordat technieken nog lang niet uitontwikkeld zijn (waardoor een versnelde veroudering en dus afschrijving optreedt).

Reactie

Wij concluderen dat inspreker verschillende aspecten door elkaar haalt. Een reductie van het aantal veehouderijen heeft geen direct verband met een reductie van het totaal aantal dieren of een kleinere veestapel. Het effect van de door inspreker genoemde maatregelen is onzeker en onduidelijk.

Voorts verwijzen wij naar de [Statenmededeling van 7 juli 2020](#), behorende bij het ontwerp van de Wijziging Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2.

De emissiereductie-eisen zoals opgenomen in de IOV zijn gebaseerd op het in 2009 gesloten Convenant Stikstof en Natura 2000 en het in juli 2017 vastgestelde maatregelenpakket Transitie Verduurzaming Veehouderij. De maatregelen hebben tot doel dat de stikstofdepositie op de N2000-gebieden afneemt. Zie ook onze reactie bij 2.1.11.

2.2.2 Intern salderen is positief

Samenvatting

Inspreker onderschrijft de mogelijkheid van intern salderen en het bieden van een keuzemogelijkheid voor de ondernemer. De ambitie op langere termijn ligt bij doelvoorschriften; een bedrijfsplafond past daar beter bij. Dat geeft de veehouder meer mogelijkheid om op zijn manier de doelen te realiseren. Zeker bij de grondgebonden veehouderij zijn er mogelijkheden om naar de hele bedrijfsvoering te kijken. Nieuwe technieken en tools helpen daarbij, bijvoorbeeld om de ammoniakuitstoot te meten. Biedt daartoe ook experimenteerterruimte.

Reactie

Wij staan positief tegenover het bieden van maatwerk, mits de ontwikkeling aantoonbaar bijdraagt aan, en past binnen, de doelen die wij met partijen in het convenant hebben afgesproken. De IOV bevat daarvoor doelvoorschriften en geen middelvoorschriften. Ook wordt aan de ondernemers de ruimte geboden om gemiddeld op bedrijfslocatieniveau aan de gestelde emissie-eisen te voldoen. Er is een pilot in voorbereiding in het kader van de Crisis- en Herstelwet die ruimte biedt voor realtime meten van ammoniak en het werken met een doelvoorschrift. Wij willen daar graag mee experimenteren.

Wij onderzoeken verder graag met insprekers welke mogelijkheden zij zien om met nieuwe technieken en tools de ammoniakuitstoot te verminderen of te monitoren. Gelet op de doelen is het wel nodig dat dergelijke methoden handhaafbaar en controleerbaar zijn. In een incidenteel geval kunnen wij daar de hardheidsclausule voor toepassen. Als blijkt dat een dergelijke methodiek breder toepasbaar en wenselijk is, ligt aanpassing van de regels in de rede.

2.2.3 Uitwerking intern salderen is onvoldoende

Samenvatting

Uit het rapport van Connecting Agri & Food blijkt dat intern salderen zoals het nu is uitgewerkt, nauwelijks verlichting geeft van investeringen doordat in sectoren waarin de normen steeds strenger worden men op korte termijn elke keer moet investeren. Dat is voor veel bedrijven niet haalbaar. Je kan bovendien alleen intern salderen als er nu al technieken beschikbaar zijn om de gewenste reductie te bereiken. In veel gevallen zijn die er nog niet, zoals bijvoorbeeld melkvee, of ligt de lat zo hoog dat het vrijwel onmogelijk is intern te salderen. De systematiek moet aangepast worden zodat ondernemers 15 jaar gevrijwaard worden van het doen van nieuwe investeringen.

Reactie

De opzet van de IOV is dat ondernemers de keuze hebben om zelf te bepalen of zij gemiddeld op bedrijfslocatieniveau of op dierplaatsniveau gaan voldoen.

Het is aannemelijk dat de veel ondernemers die het bedrijf voortzetten, zullen kiezen voor het voldoen op dierplaatsniveau. Dat biedt voor de aangepaste stallen een vrijwaring van 15/20 jaar voor het doen van aanpassingen.

Bij het gemiddeld voldoen op bedrijfslocatieniveau kunnen ondernemers intern salderen. Hierbij bestaat er gelet op de ontwerpwijziging geen garantie dat een bedrijf meerdere jaren gevrijwaard is van het doen van investeringen. Dat was ook bij de oude regeling van voor 2017, waarvoor inspreker pleit om die terug te brengen, niet het geval.

In het bestuursakkoord geven wij aan dat we verantwoordelijkheid willen leggen bij initiatiefnemers, waarbij keuze en ondernemerschap van groot belang zijn. Intern salderen is voor een aantal ondernemers een optie om investeringen te spreiden, andere ondernemers zullen kiezen om op dierplaatsniveau te voldoen.

2.2.4 Voldoen op bedrijfsniveau met intern salderen is niet wenselijk

Samenvatting

Het bieden van de mogelijkheid om op bedrijfsniveau te voldoen, is een perverse prikkel om voor luchtwassers te kiezen en ontbeert een integrale aanpak van andere issues die in de veehouderij spelen.

Bijvoorbeeld in de kalverenhouderij geldt 'slechts' een emissie-eis van 50 %, door op enkele stallen een chemische luchtwasser te plaatsen hoeven andere stallen niet aangepast te worden. De investeringslast is dan veel lager dan dat iedere stal met een brongericht systeem wordt uitgerust. Hoewel brongerichte systemen op de langere termijn winst opleveren (besparing van energiekosten, beter stalklimaat, meer dierenwelzijn dus minder medische kosten etc.) zal een bank daar niet in meegaan. Dit geldt ook voor varkenshouderijen en in steeds toenemende mate ook voor rundveehouderijen, waar steeds meer sprake is van een niet-grondgebonden veehouderij. Bedrijfsniveau is overigens niet gedefinieerd. Heeft dit betrekking op de locatie of gaat het over het bedrijf dat wel over 10 locaties kan beschikken?

Reactie

Wij willen agrarische ondernemers ruimte bieden om emissies van stallen te middelen op bedrijfsniveau. Dat kan er enerzijds toe leiden dat een ondernemer op de korte termijn kiest om te investeren in een luchtwasser. Op de langere termijn biedt het ook kansen om voor een verouderde stal alsnog te kiezen voor brongerichte technieken die dan beschikbaar zijn.

Wij verwachten dat er voldoende (innovatieve) brongerichte systemen beschikbaar zullen zijn voor alle diercategorieën. Wij stimuleren open innovatieve stalsystemen volop, zodat we als provincie ook actief meewerken aan oplossingen voor agrariërs die nu nog geen geschikt systeem hebben. Hierbij is veel aandacht voor de toepassingsmogelijkheden in bestaande stallen en de mogelijkheden voor mestscheiding, dit zal de keuze sterk bepalen.

Met bedrijfsniveau wordt in deze IOV bedoeld het gemiddeld voldoen op een bedrijfslocatie. Wij stellen voor om dat in de regels te verduidelijken.

Wijziging:

In artikel 2.66, eerste lid onder a wordt "bedrijfsniveau" vervangen door "bedrijfslocatieniveau"

2.2.5 Afschrijvingstermijn

Samenvatting

Het hanteren van een afschrijvingstermijn van 20, respectievelijk 15 jaar sluit niet aan bij de technische afschrijvingsperiode. Bovendien zijn stallen vaak veel later gerealiseerd dan de

milieutoestemming is verleend en zijn sommige verouderde systemen aangepast zonder dat een melding of vergunning nodig was (oude roosters). Inspreker verzoekt ruimere termijnen te hanteren of veehouders de gelegenheid te bieden aan te tonen vanaf welke datum het systeem daadwerkelijk is toegepast.

Reactie

Wij sluiten aan bij de gemiddelde economische afschrijvingstermijnen zoals die ook gehanteerd worden in het KWIN voor huisvestingssystemen.

Hierbij baseren wij ons voor de peildatum op het objectief vastgelegde tijdstip dat de vergunning onherroepelijk is. Dat draagt bij aan de kenbaarheid, handhaafbaarheid en controleerbaarheid van de regels.

2.2.6 Time to market

Samenvatting

- a. Het bestuursakkoord geeft aan dat als er onvoldoende systemen beschikbaar zijn, voor sommige diercategorieën uitstel mogelijk is van de datum van 1 januari 2024. De systemen moeten dan ook financieel-economisch verantwoord zijn om toe te passen. Beide aspecten moeten in de IOV worden geregeld.
- b. Time to market betekent voor inspreker dat er voldoende systemen per diercategorie erkend zijn en dat die ook in bestaande stallen kunnen worden toegepast. De realisatiedatum van 1 januari 2024 is dan niet toereikend. Ondernemers moeten al ruim voor die datum (waarschijnlijk al voor 1 januari 2023) gelet op de duur van alle procedures hun aanvraag indienen. Als een systeem dan nog niet erkend is, kan een ondernemer daar geen aanvraag op baseren.
- c. In de toelichting staat dat het de verwachting is dat op 1 januari 2024 voldoende systemen beschikbaar zijn. Die verwachting heeft inspreker niet. Voor kalveren-, geiten- en sommige pluimveebedrijven wordt gewerkt aan brongerichte systemen maar die zijn er nog niet. Ook voor varkenshouderijen zijn op dit moment geen of onvoldoende systemen beschikbaar. De systemen die in ontwikkeling zijn, verkeren in een concept-ontwerpfase. Die zijn nooit tijdig voorzien van de nodige erkenning. Ook in het rapport van Connecting Agri & Food staat aangegeven dat het onzeker is of op 1 januari 2024 innovatieve brongerichte systemen beschikbaar zijn. Als de brongerichte systemen niet op tijd ontwikkeld zijn, is het niet acceptabel dat ondernemers alsnog gedwongen worden om te investeren in luchtwassers.
- d. Inspreker verzoekt om specifiek voor innovatieve brongerichte systemen te voorzien in een mogelijkheid om van de datum af te wijken, zoals eerst was opgenomen in artikel 5.13, derde lid, IOV. En ook om de regeling te behouden om voor innovatieve brongerichte systemen andere data vast te stellen. Het afschaffen van beide regelingen staat haaks op het uitgangspunt van time to market. Het verzoek is om beide regelingen weer op te nemen maar dan met ruimere deadlines.
- e. Bij innovatieve systemen die mest scheiden aan de bron is het voorts nodig dat er ook voldoende mogelijkheden zijn om de mest op goede manier te verwaarden.

Reactie

Ad a-c: De reacties spreken hun twijfel uit of er wel tijdig systemen ontwikkeld zijn voor 1 januari 2024 en als die er al zijn of die dan wel tijdig beschikbaar zijn.

Ons uitgangspunt is dat er voor de meeste diercategorieën tijdig voldoende systemen beschikbaar zijn om aan de emissiereductie-eisen te voldoen. Met het uitstel tot 1 januari 2024 ontstaat er ook meer tijd om in ontwikkeling zijnde innovaties door te ontwikkelen. Wij verwachten dat er bij de vaststelling van de Omgevingsverordening (oktober 2021) meer duidelijkheid bestaat over deze ontwikkelingen. Dit betrekken wij waar nodig bij dat dossier. Dat is ruim op tijd voor ondernemers om tijdig een aanvraag in te dienen en de stalsysteemaanpassing te realiseren. Verder verwijzen wij op dit punt ook naar onze overwegingen onder 2.2.4.

ad d: de regeling waar inspreker op doelt was gekoppeld aan het bieden van uitstel voor specifieke categorieën tot 1 januari 2024. Nu er een generiek uitstel in de regels is opgenomen tot 1 januari 2024 is het niet zinvol deze regelingen te handhaven. Het is ons daarbij volstrekt onduidelijk waarom dit haaks staat op het uitgangspunt voor time to market. Zoals wij al diverse keren hebben aangegeven, monitoren wij de ontwikkeling van brongerichte systemen en betrekken dit bij de vaststelling van de Omgevingsverordening.

Ad e: Mestbewerking en -verwaarding valt buiten deze wijzigingsverordening. Hiervoor wordt een separaat traject doorlopen. Wij adviseren inspreker in dat traject inbreng te leveren.

2.2.7 Uitzondering voor bedrijven die integraal goed scoren

Samenvatting

Met de wijziging komt de uitzonderingspositie voor natuurinclusieve bedrijven te vervallen. Als blijkt dat bedrijven met een low input en low output ook lagere ammoniakemissies hebben, moet dat beloofd worden. De resultaten van het onderzoek door Louis Bolk instituut laten al geruime tijd op zich wachten.

Reactie

Gezien de brede voordelen van natuurinclusieve veehouderij wil de provincie omschakeling naar natuurinclusieve landbouw stimuleren. Gelet daarop ligt het in de rede om voor veehouderijen met een natuurinclusieve bedrijfsvoering die zowel een low in- als output hebben een uitzondering van de emissie-eisen voor huisvestingssystemen te maken. Wij vinden het daarbij gelet op het doel de stikstofemissies te reduceren belangrijk om te borgen dat deze bedrijven door het treffen van maatregelen voor natuurinclusieve landbouw op bedrijfsniveau aan de emissiereductie doelstellingen van de Interim omgevingsverordening voldoen. Hierdoor is aannemelijk dat deze uitzonderingspositie een positief effect heeft op de verlaging van de stikstofdepositie naast eerdergenoemde brede voordelen voor bijvoorbeeld bodem, (grond)water en biodiversiteit. Anderzijds biedt dit voorstel zekerheid voor bedrijven die een overstap overwegen.

Wij stellen daarom voor aan Provinciale Staten om in de regels een uitzondering op te nemen voor natuurinclusieve veehouderij mits de veehouderij kan aantonen dat de totale bedrijfsvoering voldoet aan de reductiedoelstellingen die met bijlage 2 wordt beoogd. Voorts verbinden wij hieraan een aantal voorwaarden zoals een lage veebezetting per hectare (grondgebondenheid), het voldoen aan de voorwaarden van de provinciale subsidieregeling voor natuurinclusieve landbouw en monitoringsvoorwaarden.

Wijziging:

- Artikel 2.67 komt niet te vervallen en luidt als volgt:

In afwijking van artikel 2.66 Eisen huisvestingssysteem bestaande stal veehouderij, eerste lid, geldt voor een veehouderij dat een bestaand stalsysteem niet hoeft te voldoen aan bijlage 2 Technische eisen huisvestingssysteem als:

- a. de stallen onderdeel zijn van een natuurinclusieve bedrijfsvoering;
- b. de veehouderij blijvend beschikt over voldoende grond voor een veebezetting van 2 GVE per hectare grond of minder;
- c. door het treffen van aanvullende maatregelen de gemiddelde emissie op bedrijfslocatieniveau gelijk is aan de toepassing van emissiearme huisvesting die voldoet aan bijlage 2 Technische eisen huisvestingssysteem als onderdeel van een niet natuurinclusieve bedrijfsvoering;
- d. uit monitoring blijkt dat het bedrijf gemiddeld op jaarniveau aan de voorwaarde onder c. voldoet.

- Na artikel 2.69 wordt een nieuw artikel 2.69a toegevoegd dat als volgt luidt:

Artikel 2.69a Uitzonderingsregeling natuurinclusieve veehouderij nieuwe stal (nieuw)

In afwijking van artikel 2.69, eerste lid, geldt dat een vrijloopstal voor melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar als onderdeel van een natuurinclusieve bedrijfsvoering, niet aan bijlage 2 Technische eisen huisvesting hoeft te voldoen.

- Aan artikel 1.1 Begripsbepalingen wordt toegevoegd:

vrijloopstal: huisvestingssysteem voor melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar zonder ligboxen en voorzien van een zachte, vochtdoorlatende of absorberende bodem, waarbij het totale oppervlak ten minste het aantal dieren maal 10 vierkante meter bedraagt;

2.2.8 Beperkte aantallen dieren

Samenvatting

Het is verwarrend dat er nu op twee plaatsen een regeling is voor beperkte aantallen dieren. Zonder relatie met de bedrijfsvoering impliceert dat een kinderboerderij en zorgboerderijen nu ook onder de regeling vallen. Bovendien zijn er nog meer hobbymatig te houden dieren dan die nu in bijlage 2 zijn opgenomen.

Reactie

De uitzondering die in bijlage 2 is opgenomen richt zich op het bedrijfsmatig houden van dieren. De uitzondering in artikel 2.66 richt zich op het hobbymatig houden van dieren.

2.2.9 Vervangende maatregelen

Samenvatting

Een aantal ondernemers willen op termijn stoppen. Inspreker verzoekt generiek in de IOV te regelen dat er geen stалеisen gelden op het moment dat door een lagere veebezetting eenzelfde reductie wordt gerealiseerd.

Een andere mogelijkheid is om aan ondernemers die hun stallen niet willen aanpassen, de mogelijkheid te bieden om te salderen met opgekochte vergunningen van een bedrijf elders door die vergunning in te trekken.

Reactie

Voor alsnog vinden wij het niet wenselijk om een generieke, algemene uitzondering op te nemen waarbij ondernemers kunnen kiezen voor het houden van minder dieren. Er zijn meerdere redenen waarom wij juist kiezen voor een verdere verduurzaming van verouderde stallen. Ook willen wij geen uitstelgedrag van de verplichte stalaanpassingen stimuleren.

Daarnaast is een dergelijke regeling ook moeilijk uitvoerbaar, handhaafbaar en controleerbaar. Desondanks nodigen wij inspreker uit om met een voorstel te komen, dat rekening houdt met bovenstaande, en daarover met ons in overleg te treden. Uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid en controleerbaarheid zijn daarbij voor ons belangrijke voorwaarden.

2.2.10 Hardheidsclausule

Samenvatting

De rechter heeft laten meewegen dat de hardheidsclausule niet toegepast kan worden voor bedrijven met buitenproportionele investeringen ten opzichte van de milieuwinst. Gelet daarop is het vreemd dat de provincie artikel 5.13, derde lid schrapt nu dat juist bedoeld was om maatwerk te leveren voor artikel 2.67. Gelet op de overwegingen van de rechtbank is het ten minste nodig in de regels of toelichting nadere duiding te geven hoe de provincie omgaat met de hardheidsclausule.

Nu het generieke beleid slechts beperkt wordt aangepast, volstaat de huidige hardheidsclausule niet. Deze kan ook niet voor categorieën ingezet worden, zoals stro(oisel)stallen. Dat is niet wenselijk. Pas daarom het generieke beleid aan.

Reactie

Toepassing van een hardheidsclausule is altijd maatwerk. Het is niet mogelijk om daarvoor een beleidslijn uit te werken. De regeling in het derde lid van artikel 5.13 was bovendien gekoppeld aan een artikel waarin voor specifieke categorieën andere realisatietermijnen waren gekoppeld. Nu dat artikel 2.67 vervalt, heeft het derde lid van artikel 5.13 geen toepassingsbereik meer.

Onderhavige wijziging voorziet voorts in een generieke aanpassing van de realisatietermijn voor de aanpassing van stalsystemen. Voor zover er voor specifieke categorieën een uitzondering nodig is, verwijzen wij naar onze overwegingen onder 2.2.6 en 2.3.5 tot en met 2.3.8.

2.2.11 Handhaaf de datum voor indienen van een aanvraag

Samenvatting

Het laten vervallen van de datum voor het indienen van een aanvraag is onverstandig doordat men te lang wacht met het indienen van een aanvraag. Daardoor is men niet tijdig gereed met het aanpassen van de stalsystemen. Doordat er eerst een handhavingstraject moet worden ingezet, weet men dat ze dat 'straffeloos' kunnen doen. Dit betekent dat de feitelijke stalaanpassing waarschijnlijk pas plaatsvindt in 2026 (een jaar vergunningverlening en een jaar stalaanpassing). Bovendien moet er dan haast gemaakt worden met de procedures zodat er niet meer in goed overleg gekeken kan worden of er betere oplossingen mogelijk zijn.

Tot slot straalt de provincie niet uit dat ze ook daadwerkelijk zal toezien en handhaven dat de regels worden nagekomen. Dat werkt uitstel van bedrijfsaanpassing en het opzoeken van mazen in de wet in de hand.

Reactie

Wij vinden het de verantwoordelijkheid van ondernemers dat zij tijdig aanvragen indienen. Voor toezicht en handhaving is in 2018 het traject Intensivering toezicht veehouderijen gestart, waarbij alle veehouderijen in de deelnemende gemeenten in 3 jaar worden gecontroleerd op alle relevante provinciale en gemeentelijke regelgeving in het kader van de milieu- en natuurwetten. Hierin treden gemeenten en provincies gezamenlijk op. Wij herkennen ons niet in het beeld dat toezicht en handhaving niet daadwerkelijk plaatsvindt. Wanneer bedrijven niet tijdig voldoen aan de IOV-eisen vindt toezicht en handhaving plaats.

2.2.12 Overgangsregeling indienen aanvraag voor 1 januari 2023

Samenvatting

Dit artikel lijkt gericht op een positieve prikkel om tijdig een vergunningaanvraag in te dienen. Een aanpassing van stalsystemen vergt al snel twee jaar (1 jaar vergunningetraject, 1 jaar financiering en uitvoeren). Als u al een positieve prikkel wil instellen, wijzig dan de datum naar 1 januari 2022.

Reactie

Wij willen aan ondernemers een overgangsperiode geven om aan de nieuwe systematiek van de Omgevingswet te wennen. Als wij niets regelen, geldt van rechtswege vanaf 1 januari 2022 het systeem van de Omgevingswet.

2.2.13 Recht dat geldt ten tijde van besluitvorming

Samenvatting

De datum voor wanneer een ontvankelijke aanvraag moest zijn ingediend is vervallen. Er wordt verder aangesloten bij het systeem van de Omgevingswet dat het moment van besluitvorming geldt voor de beoordeling welke eisen gelden. Er wordt een uitzondering gegeven om hen die tijdig een aanvraag indienen. Dat is een positieve prikkel die inspreker ondersteunt. Maar hoe wordt dan omgegaan met strengere eisen die gelden vanwege gemeentelijke regelgeving, bijvoorbeeld op gebied van geur of fijnstof? Daar heeft de provincie geen invloed op. Inspreker verzoekt om daarover afspraken met gemeenten te maken.

In de praktijk blijkt dat veel gemeenten niet binnen gestelde termijnen oordelen over een door veehouderijen opgestelde vormvrije MER. Als door te laat beslissen van bevoegd gezag strengere eisen gaan gelden, zijn veehouders daar de dupe van. Inspreker vindt dat dit niet aanvaardbaar is en dat als overheden gestelde termijnen overschrijden een veehouder nooit geconfronteerd mag worden met strengere eisen.

Het past niet bij de praktijk van vergunningverlening dat gaande de rit voorwaarden kunnen veranderen en het bestuursakkoord waarin is aangegeven dat wordt gebouwd aan hernieuwd vertrouwen tussen de agrarische sector en provincie.

Reactie

Vanuit rijksregelgeving is bepaald dat straks het recht geldt ten tijde van besluitvorming. Daar kunnen wij geen veranderingen in brengen en wij kunnen daarover ook geen afspraken maken met de gemeente. De nieuwe werkwijze vanuit de Omgevingswet zal zeker in het begin voor alle partijen wennen zijn. Het is de nadrukkelijke wens van de wetgever dat procedures korter worden. Dat betekent dat ondernemers goede en complete aanvragen moeten indienen, zodat er geen noodzaak is om aanvullende informatie op te vragen, en dat overheden binnen de gestelde termijnen moeten beslissen. Als dit systeem eenmaal goed is geïmplementeerd, betekent dit dat er binnen 8-12 weken na aanvraag een besluit ligt. Een wijziging van regels, zowel op gemeentelijk als provinciaal niveau, vergt een openbare voorbereidingsprocedure. Dat betekent dat het feitelijk niet mogelijk is om gedurende die termijn een nog niet eerder openbaar gemaakte regel vast te stellen, uitzonderingen daargelaten.

Voor aanvragen gericht op het doen van stalsysteemaanpassingen (een natura 2000-activiteit) hebben wij een overgangsregeling van een jaar opgenomen. Na dat jaar geldt dat voor de natura 2000-activiteit het recht geldt op het moment van onze besluitvorming over een aanvraag voor omgevingsvergunning of een door de gemeente gevraagd advies met instemming.

2.3 Reacties tegen wijziging van Bijlage 2 technische eisen huisvestingsstelsel

2.3.1 Bijlage 2 Reductiepercentages

Samenvatting

- a. Het is nodig om de reductiepercentages voor innovatieve systemen te heroverwegen. Inspreker wenst dat nu al in de IOV wordt vastgelegd dat bij gebrek aan innovatieve systemen wordt aangesloten bij de op rijksniveau vastgestelde reductiepercentages of dat een afwijkmogelijkheid wordt opgenomen in de IOV.
- b. Door de eisen zo hoog te stellen wordt een ondernemer feitelijk gedwongen een luchtwasser toe te passen. Het is niet aannemelijk dat een innovatief systeem de voorgeschreven reductie voor varkens van 85% halen. Een reductie van 70% zou realistischer zijn en bij dragende zeugen 50-60%. Bovendien hebben innovatieve systemen andere voordelen. Ondernemers mogen niet belemmerd worden in hun keuze. De mogelijkheid voor het toepassen van managementmaatregelen maakt dit niet anders omdat het gat tussen de reductiepercentages van innovatieve systemen en bijlage 2 te groot is. Inspreker werkt voorgaande uit aan de hand van een voorbeeld van diercategorie 1.3 (guste en dragende zeugen).
- c. Voor het permanent opstallen van koeien zijn geen systemen beschikbaar die de voorgeschreven reductie halen. Voor melkkoeien is het gebruikelijk dat ze vanaf de droogstand of tot een week na afkalveren op stro gehouden worden. Inspreker verzoekt te bepalen dat 20% van de melkkoeien op stro gehouden mag worden. Voor categorie A2, A3, A6 en A7 zijn momenteel geen emissiearme systemen beschikbaar. Je kan niet zomaar aansluiten bij systemen voor A1 omdat voor de erkenning voor A1 een zorgvuldig wetenschappelijk onderbouwd proces is doorlopen. Dat kan je niet zomaar op deze categorieën overhevelen nu de mestconsistentie heel anders is waardoor systemen dichtslibben en mestschuiven vastlopen. Hierdoor ontstaan er vervuilde stallen en wordt de berekende reductie niet gehaald. Voor jongvee (A2) geldt specifiek dat in jongveestallen mestschuifsystemen moeilijk of niet toepasbaar zijn en de investeringskosten extreem hoog zijn als er meerdere kleinere afdelingen zijn. Bovendien schuift voor deze categorie de datum niet op. Inspreker verzoekt de reductie-eis aan te passen van 2,5 naar 4,4 per 1 januari 2024.
- d. Categorie D1.2: er wordt een uitzondering gemaakt voor een brongericht systeem dat net de reductie-eis van 85 % niet haalt. Dat moet in zijn algemeenheid uitgangspunt zijn voor bijlage 2 en moet dus breder worden toegepast. C3: dit betreft opfokklammeren van 0-60 dagen oud. Het treffen van maatregelen om aan de reductie-eisen te voldoen is veel te kostbaar voor deze korte periode, zeker nu ze vaak separaat van de ouder dieren worden gehuisvest. Het stellen van reductie-eisen is daarmee disproportioneel. C1, C2, C3: de discrepantie tussen percentages en de te behalen NH3 factor wordt wel beschreven maar er wordt niets mee gedaan.
- e. Bij A2, A6 en A7 is geen aanvullende emissiereductie vereist tot 100 dieren maar bij A4 geldt al een eis vanaf 25 dieren. Daar moet de grens ook op 100 dieren gezet worden. Voor slechts 25 dieren is het niet mogelijk een goede emissiereducerende techniek toe te passen. Tevens werkt het niet bij het opzetten van starters voor roodvlees productie (circa 3 maanden oud) met een all in, all out principe. De dieren worden gehuisvest in de leeftijd van 3 tot 24 maanden. In de periode van 8 tot 24 maanden is geen emissie-arm huisvesting systeem vereist en in de periode van 3 tot 24 maanden wel. Eventueel is het logischer om in de regeling op te nemen om maximaal 100 dieren uit de categorieën A4, A6 en A7 tezamen (zoals nu ook geldt voor A6 en A7).

Reactie

Ad a en b: Wij vinden het niet wenselijk of noodzakelijk de reductiepercentages voor innovatieve brongerichte systemen op dit moment te heroverwegen.

Zoals in de Statenmededeling van 7 juli 2020, behorende bij het ontwerp van de Wijziging Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2 is aangegeven, zijn wij actief in het ondersteunen van innovaties en brongerichte maatregelen. Wij betrekken de uitkomsten van onze acties bij de totstandkoming van de Omgevingsverordening:

- Wij onderzoeken aanvullende mogelijkheden voor toepassing van voer- en managementmaatregelen, stimuleren ontwikkeling van betaalbare brongerichte systemen en een 'time to market' voor stalsystemen voor bepaalde diercategorieën.
- We honoreren voer- en managementmaatregelen die nu al toepasbaar zijn. In de periode tot de totstandkoming van de definitieve Omgevingsverordening (1 januari 2022) gaat ons

onderzoek door naar aanvullende mogelijkheden om met behulp van andere maatregelen binnen het bedrijf (andere voer- en managementmaatregelen, nageschakelde technieken) een aanvullende bijdrage te leveren aan emissiereductie met brongerichte stalsystemen die de emissie-eis net niet kunnen halen. Belangrijk aspect hierbij is hoe die maatregelen geborgd kunnen worden. De borging, controleerbaarheid en handhaafbaarheid is een voorwaarde om deze maatregelen te kunnen toepassen.

- Binnen het pakket van Ondersteunende Maatregelen is reeds eerder de zogenoemde First Movers regeling opengesteld. We zullen onderzoeken of deze ruimer kan worden opengesteld.
- We houden de innovatie en een redelijke 'time to market' voor de inzet van brongerichte systemen in de gaten. Dit is een continu proces. Er zijn signalen dat voor bepaalde diercategorieën een ruimere termijn nodig is dan 1 januari 2024. Voor deze diercategorieën moet de 'time to market' nader worden bepaald. Indien nodig wordt dit aangepast in de definitieve omgevingsverordening.
- Wij blijven ons inspannen voor de ontwikkeling van realistische brongerichte stalsystemen die economische haalbaar zijn door:
  - Bij te dragen aan de ontwikkeling van deze systemen;
  - Bij de erkenning van systemen en bij het vaststellen van de emissiereductie-eisen die zijn vastgelegd in de IOV wordt door een commissie van deskundigen nadrukkelijk gekeken naar haalbaarheid en betaalbaarheid van het systeem.
- Daarnaast werken wij als provincie ook actief mee aan oplossingen voor agrariërs die nu nog geen geschikt systeem hebben. Dit doen we vanuit het pakket met ondersteunende maatregelen.

Ad c. Voor melkvee met permanent opstallen zijn tot 2024 voldoende huisvestingssystemen beschikbaar. Er zijn systemen in ontwikkeling die streven naar een verdere reductie van de ammoniakemissie. Of voor de periode na 1 januari 2024 aanpassing nodig is, wordt betrokken in de procedure van de definitieve omgevingsverordening. Een groot deel van de factoren voor rundvee zijn van melkvee afgeleide factoren en niet gebaseerd op metingen. De reducerende principes van de systemen voor melkvee blijven in stand en kunnen daardoor toegepast worden bij de andere categorieën.

Voor afkalfstallen geldt dat dieren op stro mogen gehuisvest in een verhouding die past bij een reguliere bedrijfsvoering; het aantal emissiearme dierplaatsen moet overeenkomen met het aantal dieren van die categorie. Bij jongvee is uitstel voor bestaande stallen tot 1 januari 2024. In onze huidige visie zijn er bestaande emissiearme stalsystemen voor melkvee die toepasbaar zijn bij jongvee. Er zijn projecten gaande om dit te staven. Daarnaast zijn wij bereid om projecten hierin te ondersteunen. Het intern salderen maakt het daarnaast in veel situaties mogelijk om bij jongvee de huidige huisvesting ongewijzigd te blijven gebruiken.

Ad d. Wij kunnen het eerste deel van deze reactie niet plaatsen en volgen. Er is geen sprake van een discrepantie tussen reductiepercentage en de ammoniakemissiefactor. Het genoemde reductiepercentage is gerelateerd aan het rendement van de luchtwasser en de factor houdt rekening met totale stalemissies.

Ad e. Wij betrekken uw suggesties te zijner tijd bij het opstellen van de definitieve Omgevingsverordening. Hiervoor is nader onderzoek nodig.

2.3.2 Bijlage 2 Managementmaatregelen

Samenvatting

Inspreker is blij met de erkenning van diverse managementmaatregelen en weidegang en wil deze de komende jaren graag uitgebreid zien, bijvoorbeeld met de kringloopwijzer.

Reactie

Zoals aangegeven in het ontwerp van de wijziging IOV gaat ons onderzoek in de periode naar de totstandkoming van de definitieve Omgevingsverordening (1 januari 2022) door naar aanvullende mogelijkheden om met behulp van andere maatregelen binnen het bedrijf (andere voer- en managementmaatregelen) een aanvullende bijdrage te leveren aan emissiereductie met brongerichte stalsystemen die de emissie-eis net niet kunnen halen. Belangrijk aspect hierbij is hoe die maatregelen geborgd kunnen worden. De borging, controleerbaarheid en handhaafbaarheid is een voorwaarde om deze maatregelen te kunnen toepassen.

2.3.3 Bijlage 2 Aanpassen emissiereductie-eisen

Samenvatting

Inspreker verzoekt om niet alleen vanuit stikstof naar de aanpassing van stalsystemen te kijken maar ook vanuit dierenwelzijn en -diergezondheid alsmede vanuit economisch perspectief van de ondernemer. Met de te hoge reductie eisen worden ondernemers alsnog gedwongen om voor luchtwassers te kiezen. Luchtwassers verbruiken bovendien veel energie en water, en chemische luchtwassers ook chemicaliën.

Het is onduidelijk of de combinatie van bron- en managementmaatregelen tot de gewenste reductie leidt. Dat zal zeker niet in alle gevallen zo zijn.

Wacht dus eerst de resultaten van de diverse onderzoeken af en als de reductie-eisen niet gehaald worden moeten de eisen bijgesteld worden. Als daardoor onvoldoende stikstofafname optreedt moet dat gecompenseerd worden met maatregelen buiten de veehouderij of door sluiting van veehouderijen.

Reactie

Zie onze reactie onder 2.3.1 ad b en 2.3.2.

2.3.4 Bijlage 2 vervallen kolom 2021-2024

Samenvatting

- a. Het is niet duidelijk waarom de kolom 2021-2024 vervalt. Die heeft geen enkele relatie met het opschuiven van de data. Ook tussen nu en 2024 worden er nog gewoon nieuwe stallen gebouwd. Daarvoor blijven dan lagere emissie-eisen gelden. De kolom moet voor nieuwe stallen gehandhaafd blijven.
- b. De emissiereductie-eisen zijn gebaseerd op eisen die deskundigen haalbaar achten. Er is niet gemotiveerd waarom dat die emissiereductie opeens niet gehaald kan worden in de periode 2021-2024. Uit diverse openbare stukken (bv Infomil) blijkt dat er voldoende systemen beschikbaar zijn die de reductie halen. Er is dus geen reden om dat pas in 2024 in te laten gaan.
- c. Door de combinatie met de overgangsregeling uit artikel 2.3, tweede lid van de wijzigingsverordening worden er voor 1 januari 2023 veel aanvragen ingediend die dan niet aan de strengere eisen hoeven te voldoen. Daarmee blijft de uitstoot 15-20 jaar langer hoog.

Reactie

- a. De datum waarop bestaande stalsystemen die 15 respectievelijk 20 jaar oud zijn dienen te zijn aangepast, is aangepast van 1 januari 2020 naar 1 januari 2024. Daarom komt deze kolom te vervallen en gaan de eisen die voor 1 januari 2022 golden naar 1 januari 2024. Het instandhouden van de betreffende kolom voor nieuwe stallen achten wij onwenselijk en heeft tot gevolg dat ondernemers met nieuwbouwplannen gedwongen worden om op heel korte termijn een aanvraag in te dienen omdat anders de keuzevrijheid voor haalbare en betaalbare systemen te veel wordt beperkt. Daarnaast worden de mogelijkheden om te voldoen op bedrijfsniveau in dat geval te veel beperkt.
- b. Zie reactie onder 2.2.6 a t/m c en 2.2.4
- c. Zie reactie onder 2.1.5.

2.3.5 Bijlage 2 Uitzondering voor bedrijven die hoog scoren vanwege de klimaatopgave

Samenvatting

Zeker voor melkvee en kalveren ligt er ook een grootte klimaatopgave. Brongerichte maatregelen die ook positieve effecten hebben op klimaat hebben de voorkeur. Daarom moet er goed naar de ammoniakreductiepercentages gekeken worden. Als brongerichte technieken op meerdere vlakken goed scoren maar de vastgestelde reductie niet halen, moet daar een uitzondering voor gemaakt worden voor alle diercategorieën.

De kans is groot dat brongerichte systemen niet dezelfde reductie-eisen halen als luchtwassers. Maar een brongericht systeem is wel beter voor dier, boer, en klimaat doordat er ook methaanreductie optreedt. Inspreker verzoekt als de reductiepercentages lager uitvallen de eisen in bijlage 2 bij te stellen.

Reactie

Wij volgen de innovaties en de onderzoeken die daarover beschikbaar komen nauwgezet en zullen uw zienswijze en suggesties bij de definitieve Omgevingsverordening betrekken en zo nodig aanpassingen doorvoeren.

Voorts verwijzen wij naar de Statenmededeling van 7 juli 2020, (punt 8) behorende bij het ontwerp van de Wijziging Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2.

2.3.6 Bijlage 2 Stro(oisel)stallen voor varkenshouderij

Samenvatting

Er is nog steeds geen oplossing voor de toepassing van stro(oisel)stallen op varkenshouderijen. De toepassing van stro in de varkenshouderij is goed voor dierenwelzijn. Met dat systeem wordt circa 40% reductie gehaald door het natuurlijke gedrag van de zeugen te stimuleren.

Voor de groep bedrijven die vanuit overtuiging heeft gekozen voor dit systeem, geldt dat de enige mogelijkheid om aan de eisen te voldoen is om luchtwassers te plaatsen. Dat betekent:

- extreem hoge investeringen om de voorgeschreven reductie van 85 % te realiseren;
- dit slechts een zeer geringe bijdrage levert aan het halen van de milieudoelen nu de groep erg klein is;
- een forse afname van dierenwelzijn doordat het klimaat in de stal verslechtert.

Reactie

Inspreker noemt een aantal voordelen van de rondloopstal met stro voor zeugen. Het opnemen van een generieke uitzondering waarbij wordt afgeweken van de gestelde reductie-eisen, vinden wij gelet op het doel waarmee de regels zijn gesteld, het beperken van de stikstofemissie, niet wenselijk. Bovendien zijn er nog een aantal onzekerheden en mogelijke nadelen bij stro-stallen vanuit milieuoverwegingen. Het is belangrijk hierover eerst meer duidelijkheid te verkrijgen. Daarnaast gaan wij graag met de sector in gesprek om te onderzoeken hoe verdere emissiereductie in deze specifieke bedrijfsvoering (op bedrijfsniveau) mogelijk is. De uitkomsten van het onderzoek betrekken wij bij de definitieve omgevingsverordening. Nu de bestaande stallen pas op 1 januari 2024 moeten zijn aangepast, is daarvoor ook voldoende tijd beschikbaar.

2.3.7 Bijlage 2 Uitzondering voor pluimvee vermeerderingssector

Samenvatting

Voor de vermeerderingssector geldt dat ze strooisel toepassen in de stallen waardoor verdere ammoniakreductie lastig is. De sector wil graag naar brongerichte systemen toe. Maar een reductiepercentage van 85 % is onhaalbaar. Inspreker bepleit maatwerk voor deze specifieke sector. Bovendien ligt de nadruk wel erg op ammoniakreductie. Inspreker bepleit een integrale benadering waarin ook andere factoren een rol spelen.

Reactie

Voor de korte termijn, tot 2024, zijn er voor deze sector brongerichte stalsystemen beschikbaar die aan de emissie-eisen van de IOV voldoen. Pas vanaf 2024 of 2028 geldt - voor stallen die dan aangepast moeten worden - een reductie van 85 %. Bij eerdere afspraken door de convenantpartijen (convenant stikstof 2009) is het uitgangspunt dat alle sectoren een redelijke inspanning moeten doen om de emissie van ammoniak zoveel mogelijk te beperken. Sinds 2017 geven we ook in de Verordening aan welke reductie-eisen in de toekomst gaan gelden. Zo bieden wij maximale duidelijkheid aan de sector én aan het bedrijfsleven dat stalsystemen ontwikkelt om richting te geven aan de ontwikkeldoelen. Er is tot nu onvoldoende gebleken dat de doelen niet haalbaar zijn. We monitoren de ontwikkelingen. Als het nodig blijkt om aanpassingen door te voeren, betrekken we dat bij de definitieve omgevingsverordening.

2.3.8 Bijlage 2 bedrijf met ouderdieren van legrassen

Samenvatting

Nu het niet mogelijk is rechtstreeks beroep in te stellen tegen een verordening is het des te belangrijker dat in de procedure tot vaststelling de belangen van ondernemers zorgvuldig worden betrokken.

Het bedrijf van inspreker richt zich op het houden van ouderdieren voor legrassen in een scharrelstal en valt volgens bijlage 2 onder categorie E2. De voorgeschreven emissiereductiefactor bedraagt 0,088 (tot 1 januari 2024) en 0,047 (na 1 januari 2024).

Er is niet beschreven hoe deze reductie-eis tot stand is gekomen. Dat is in strijd met een zorgvuldige besluitvorming en motivering als bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht.

Voorts geldt dat deze emissiefactoren niet haalbaar zijn. Dat blijkt ook uit de informatie op de website van Infomil. Daarop staat dat de emissiearme huisvestingssystemen voor legkippen niet toepasbaar zijn voor ouderdieren en dat daarom een emissiewaarde van 0,150 moet worden aangehouden.

In het bedrijf is nu een diervriendelijk systeem aanwezig met een factor 0,315. Een verdere reductie dan naar 0,150 is niet haalbaar.

De eventuele toepassing van een voliéresysteem vraagt een buitensporige investering die niet haalbaar is. De toepassing van luchtwassers is niet brongericht dus niet wenselijk, verplaatst het probleem doordat stikstof in het spuiwater over het land wordt uitgereden en leidt tot geuroverlast in de omgeving. Het bedrijf veroorzaakt nu geen overlast naar de omgeving en is diervriendelijk. Bovendien geldt dat er in Nederland slechts 27 vergelijkbare bedrijven bestaan, waarvan drie in Noord-Brabant. De voorgeschreven maatregelen voor een dergelijk kleine groep bedrijven zijn disproportioneel. Daarom moet aangesloten worden bij de eis die in het Besluit emissiearme huisvesting is opgenomen. Te meer nu ook Infomil aangeeft dat verdere reductie niet mogelijk is. Bovendien heeft inspreker al bijgedragen aan de ammoniakreductie door om te schakelen van vleeskuikenouderdieren naar ouderdieren van legrassen. Daarmee is al een reductie bereikt van 52 % ten opzichte van de vergunde situatie.

Reactie

Voor de korte termijn zijn er brongerichte stalsystemen beschikbaar die aan de geldende Brabantse emissie-eisen voldoen. Vanaf 2028 geldt - voor stallen die dan aangepast moeten worden - voor deze diersoort een maximale emissie van 0,047. Bij eerdere afspraken door de convenantpartijen (convenant stikstof 2009) is het uitgangspunt dat alle sectoren een redelijke inspanning moeten doen om de emissie van ammoniak zoveel mogelijk te beperken.

Deze eis is reeds in 2017 opgenomen na advies van deskundigen. Zo bieden wij maximale duidelijkheid aan de sector én aan het bedrijfsleven dat stalsystemen ontwikkelt om richting te geven aan de ontwikkeldoelen. Om de afgesproken reductiedoelstellingen te halen zijn per tijdvak de reductie doelen in lijn gebracht met het uiteindelijk te halen doel. Dit geeft een termijn van 10 jaar om het gewenste doel te bereiken waaraan nieuwe en verouderde stallen moeten voldoen. Daarnaast ondersteunen wij de ontwikkeling van innovatieve brongerichte stalsystemen. Er is tot nu onvoldoende gebleken dat de doelen niet haalbaar zijn.

We monitoren de ontwikkelingen. Als het nodig blijkt om aanpassingen door te voeren, betrekken we dat bij de definitieve omgevingsverordening.

2.4 Reacties tegen overige wijzigingen

2.4.1 Tervisielegging

Samenvatting

Inspreker is hoogst ongelukkig met de periode van ter visie legging in de zomer. Ook is inspreker van mening dat zij op het verkeerde been zijn gezet doordat de wijziging over het overgangsrecht voor mestbewerking in de regeling is verstopt.

Reactie

Omdat het nodig is voor 1 januari 2021 een wijziging van de huidige regels vast te stellen, was een ter inzagelegging gedurende de zomer onontkoombaar. Juist daarom is er gekozen voor een extra lange termijn waarbij er 7 weken gelegenheid is geboden een zienswijze in te dienen. De wetgever gaat er overigens vanuit dat een termijn van zes weken altijd voldoende tijd biedt voor iedereen om een zienswijze in te dienen nu een gebruikelijke vakantieperiode circa 4 weken bedraagt.

De voorstellen voor de wijziging van het overgangsrecht voor mestbewerking zijn voorts nadrukkelijk opgenomen in de openbare bekendmaking en de statenmededeling. Er is geen sprake van verstoppingen.

2.4.2 Overgangsrecht mestbewerking moet vervallen

Samenvatting

Er wordt voorgesteld overgangsrecht op te nemen voor concrete initiatieven mestbewerking. Die wijziging maakt grootschalige mestbewerking mogelijk en is alleen opgenomen ten behoeve van 1 bedrijf. In plaats van handhavend op te treden, wordt nu voorgesteld de regels aan te passen. Hierdoor worden de spelregels tijdens de wedstrijd gewijzigd. Dat past niet bij een betrouwbare overheid.

Dat is ook in strijd met de Verordening ruimte uit 2017 waarin staat dat mestbewerking op een daartoe geschikt bedrijventerrein moet plaatsvinden of met pijpleidingen moet worden aangevoerd en dat na bewerking ten minste 50% van het volume wordt omgezet in loosbaar water. Het overgangsrecht zet nu juist deze bepalingen buiten werking waardoor de mest met vrachtwagens vervoerd mag worden. De regels zijn destijds niet voor niets in de verordening opgenomen. Mestbewerking op het platteland veroorzaakt overlast door geur en geluid, en er zijn zorgen vanwege de gezondheid. Juist daarom is het beleid in 2017 aangescherpt.

Er is bovendien geen noodzaak voor deze ontwikkeling nu in november 2015 bekend is gemaakt dat er voldoende mestbewerkingscapaciteit voor handen is.

De nieuwe artikelen scheppen oneindig overgangsrecht wat ongewenst is. Destijds werd juist aan de concrete initiatieven een beperkte termijn verbonden. Het is nooit de bedoeling geweest die termijn te verlengen: het besluit moest zijn genomen op 26 februari 2017. Er is destijds dus bewust een rem ingebouwd en de redenering dat het overgangsrecht abusievelijk niet is opgenomen is dus aantoonbaar niet correct. Deze wijziging scheidt een precedent waardoor mestbewerking weer ongebreideld kan groeien.

Reactie

Er is sprake van een cirkelredenering. In de Verordening 2017 is nieuw beleid opgenomen rond mestbewerking. Daarbij is echter ook overgangsrecht opgenomen voor de zogenaamde concrete initiatieven. Als inspreker zich dus beroept op de besluitvorming uit 2017 moet daarbij ook dat overgangsrecht worden betrokken dat er juist op toezag dat die initiatieven niet aan de door inspreker aangehaalde voorwaarden hoefde te voldoen.

Bij de besluitvorming in 2015 is verder uitgebreid ingegaan op hoe het meewerken aan de concrete initiatieven paste binnen de toen geldende voorwaarde dat de ontwikkeling nodig moest zijn voor de verwerking van het wettelijke mestoverschot (hierna te noemen: mestverwerkingsplicht). Die voorwaarde is overigens niet meer in de besluitvorming van 2017 opgenomen. De mestverwerkingsplicht wordt ieder jaar bij ministeriële regeling vastgesteld en is dus een dynamisch getal. Dit betekent dat de totaal te realiseren capaciteit aan mestbewerking daaraan gekoppeld is. Brabant heeft zich sinds 2017 het doel gesteld om het volledige 'Brabantse' mestoverschot te verwerken. Dat betekent dat Brabant een hoger ambitieniveau heeft dan landelijk wettelijk is vastgesteld. Op dit moment loopt er een planMER procedure voor mestbewerkingsinstallaties en in dit proces wordt gezocht naar potentiële locaties om mestbewerkingsinstallaties te ontwikkelen. Binnen deze procedure wordt ook gekeken naar de effecten van dergelijke installaties op de omgeving waaronder vervoer, gezondheid en een goed woon- en leefklimaat voor omwonenden.

De stelling dat met het opnemen van overgangsrecht een ongebreidelde groei van mestbewerking mogelijk is, delen wij niet. Het overgangsrecht geldt immers alleen voor de initiatieven zoals die voor november 2015 in een openbare procedure bekend zijn gemaakt. Het geldt niet als het initiatief wijzigt of bijvoorbeeld veel groter wil worden en er kunnen ook geen nieuwe initiatieven bij komen. Dit is niet anders doordat er geen datum aan is verbonden. Dat er wel een datum aan de ontheffingen werd gekoppeld is correct. Wij hebben aan de geldigheid van de ontheffing een termijn gekoppeld waarbinnen een besluit moest zijn genomen over het concrete initiatief. Daarbij is bewust niet de voorwaarde opgenomen dat die besluiten onherroepelijk moesten zijn. Het initiatief waar inspreker op doelt voldoet overigens ruimschoots aan de termijn van 26 februari 2017 nu de primaire beschikking dateert van 7 juni 2016.

Bij de vaststelling van de Interim omgevingsverordening is het opnemen van overgangsrecht abusievelijk komen te vervallen. Het enige dat wij met deze wijziging doen, is het opnieuw opnemen, nu is gebleken dat er enkele initiatieven zijn waarvan de besluitvorming nog niet onherroepelijk is. Wij vinden dat, mede gelet op een betrouwbare overheid, alleszins redelijk.

2.4.3 Overgangsrecht mestbewerking aanpassen

Samenvatting

- a. Het opnemen van overgangsrecht is van groot belang voor de cliënt van inspreker omdat deze nog steeds niet beschikt over een onherroepelijke vergunning. Het overgangsrecht is alleen van toepassing op een concreet initiatief. De RvSt heeft geoordeeld dat cliënt daaronder valt. Dit ondanks het betoog van bezwaarmakers dat er een termijn geldt voor het overgangsrecht van 26 februari 2017. Inspreker verzoekt om hier nader op in te gaan.
- b. Inspreker verzoekt voorts om het overgangsrecht ook van toepassing te verklaren op het derde lid van artikel 3.49 IOV. Hoewel het bedrijf van cliënt daar niet onder valt, is niet uit te sluiten dat de rechter dat anders ziet. Voorts wenst inspreker dat het overgangsrecht ook van toepassing wordt verklaard op de uitsluitingseis dat de locatie buiten Beperkingengebied Veehouderij ligt. Dit omdat de gemeente in de omgevingsvergunning ook gronden binnen dat werkingsgebied in de omgevingsvergunning heeft opgenomen.
- c. Inspreker heeft tot slot opmerkingen over niet gewijzigde delen van de IOV inzake een tekstuele aanpassing van artikel 3.49 en 3.74 en het vereiste dat mestbewerking, gelet op artikel 3.74, in gemengd landelijk gebied moet zijn gevestigd.

Reactie

- a. Deze zienswijze richt zich niet tegen een voorgestelde wijziging van de Interim omgevingsverordening. Een nota van inspraak is naar onze mening voorts geen geschikte plek om toe te lichten wat wij vinden van een betoog van derden in een gerechtelijke procedure. Desgewenst brengen wij dat -indien nodig- in die procedure in. Overigens verwijzen wij naar de zienswijze onder 2.4.2.
- b. Het initiatief waarvoor wij destijds hebben overwogen dat er sprake is van een concreet initiatief, valt niet onder artikel 3.49, derde lid. Wij zien derhalve geen aanleiding om het overgangsrecht daarop van toepassing te verklaren. Voorts is ons gebleken dat het initiatief niet binnen het gebied Beperkingen veehouderij is gevestigd. Het enkele feit dat in de omgevingsvergunning -al dan niet foutief- op een locatie in Beperkingengebied een vlak is aangeduid, is geen reden om daarom het destijds vastgestelde overgangsrecht te herzien. Wij verwachten eerder dat de omgevingsvergunning in overeenstemming wordt gebracht met de feitelijke situatie. De enkele reden voor het opnemen van overgangsrecht is, zoals ook in de toelichting is aangegeven, dat bij de vaststelling van de IOV abusievelijk geen rekening is gehouden met de omstandigheid dat nog niet voor alle concrete initiatieven onherroepelijk was beslist. We beogen met deze wijziging alleen die omissie te herstellen, geen aanpassing of verruiming.
- c. Deze zienswijze richt zich niet tegen een nu voorliggende wijziging. De aanpassing is bewust doorgevoerd vanuit het verduidelijken van de regels en betreft geen inhoudelijke wijziging van beleid. Ook onder de regels van de Verordening ruimte is bedoeld dat alle handelingen rondom mest en producten overdekt plaatsvinden om zo hinder naar de omgeving te beperken. Ten aanzien van de ligging in gemengd landelijk gebied wijzen wij inspreker op het feit dat het werkingsgebied Landelijk gebied uit twee subzones bestaat: Gemengd landelijk gebied en Groenblauwe waarden. Mestbewerking is alleen binnen de subzone Gemengd landelijk gebied mogelijk.

2.4.4 Mestbeleid

Samenvatting

Inspreker heeft bezwaar tegen het uitgangspunt dat het mestoverschot via technische bewerking van mest kan worden opgelost. Kern van het probleem is de grootschalige import van grondstoffen uit andere werelddelen waarmee een veestapel gevoerd wordt die qua omvang, veedichtheid en impact al lang niet meer past binnen Nederland, laat staan binnen Brabant. Er is geen regio in Europa waar op zo'n klein grondgebied, zoveel mensen en dieren opeen gepakt zitten.

Reactie

Deze zienswijze richt zich niet tegen het voorstel tot wijziging van de Interim omgevingsverordening. Overigens wijzen wij inspreker op het separate traject dat voor de ontwikkeling van mestbewerking in gang is gezet.

2.4.5 Niet gewijzigde onderdelen

Samenvatting

Inspreker verzoekt diverse aspecten bij de vaststelling van de wijziging te betrekken, zoals:

- Definitie hokdieren: nu nertsen ook in hokken worden gehouden moeten ze niet uitgezonderd worden. Dat doet recht aan de moeilijke situatie waarin de sector zich bevindt;
- Omgekeerde werking van het moratorium geitenhouderijen: het is vreemd dat allerlei functies binnen de invloedssfeer van geitenhouderijen ontwikkeld mogen worden maar dat de geitenhouderij op slot staat. Overigens gaat de regeling vanuit voorzorg mank, het aantal longaanandoeningen vanwege roken is vele malen hoger dan vanuit de geitenhouderij;
- Laat de BZV-score vervallen nu hierdoor dubbelingen optreden met al wettelijk geregelde aspecten. De procedure kost onnodig tijd en geld;
- Benut de maatwerk mogelijkheden die in de IOV zijn opgenomen in artikel 5.12 en 5.13 breder en met meer openheid en benader bedrijfsontwikkelingen integraal.

Reactie

Deze zienswijzen richten zich niet tegen de voorgestelde wijzigingsregeling.

Rond de regeling voor nertsen wijzen wij inspreker op de uitspraak van de Raad van State inzake het bestemmingsplan herziening buitengebied van de gemeente Deurne.

Voor de omgekeerde werking van het geitenmoratorium is de gemeente bevoegd gezag om de afweging te maken of er een goed en gezond woon- en leefklimaat geborgd kan worden. Wij hebben het moratorium ingesteld omdat wij het niet verantwoord vinden vanuit voorzorg dat er stallen gebouwd worden zonder dat er maatregelen worden getroffen die de risico's voor volksgezondheid beperken. Nu daartoe nog steeds onderzoek loopt, is uit voorzorg een bouwstop opgenomen. Als zo'n nieuwe stal er eenmaal staat, is het gedurende een langere periode onmogelijk om het treffen van die maatregelen alsnog te eisen.

Voor zover inspreker nieuw beleid voorstaat, wijzen wij hem op het traject dat in gang is gezet voor nieuw landbouwbeleid. Tot slot staan wij positief tegenover het bieden van maatwerk, mits de ontwikkeling aantoonbaar bijdraagt aan, en past binnen, de doelen die de provincie heeft.

2.4.6 Feitelijk aanwezig

Samenvatting

Inspreker verzet zich tegen het laten vervallen van de woorden feitelijk aanwezig in artikel 2.74 en 3.52 IOV. Deze wijziging is bovendien niet toegelicht. Als dit een inhoudelijke wijziging betreft, is dat niet gewenst. Inspreker denkt dat door de aanpassing het nu mogelijk is om te staldere met vergunde maar niet feitelijk gerealiseerde dierenverblijven.

Reactie

Deze wijziging betreft geen inhoudelijke verandering. In de praktijk blijkt dat er situaties zijn waarbij een ondernemer stallen heeft gesloopt na 17 maart 2017 die hij op een later tijdstip alsnog wil inzetten voor staldere. Gelet op het doel van de regeling is dat mogelijk als kan worden aangetoond dat hij over stallen beschikt die gedurende drie jaar voor 17 maart 2017 onafgebroken bedrijfsmatig in gebruik zijn geweest. Doordat nu is aangegeven dat ten tijde van staldere die stallen nog feitelijk aanwezig moeten zijn, worden deze ondernemers onnodig belemmerd. Daarom is voorgesteld om de woorden "feitelijk aanwezig" te laten vervallen.

In het geval van een vergunde maar niet gerealiseerde stal wordt niet voldaan aan de voorwaarde dat de stal gedurende drie jaar voor 17 maart 2017 onafgebroken bedrijfsmatig in gebruik is geweest. Dat

betekent dat een vergunning niet ingebracht kan worden voor staldering. De voorwaarden zijn immers cumulatief.

2.4.7 Uitspraak fijnstof

Samenvatting

Inspreker verzoekt om de uitspraak van de RvSt inzake het plan Buitengebied van de gemeente Mill en St. Hubert in de procedure te betrekken.

Reactie

Wij nemen dit voor kennisgeving aan en wijzen inspreker op de ontwerp-wijziging onder punt 3.3, 3.5 en 3.6.

3. Overzicht van de voorgestelde wijzigingen

Vanwege de ingekomen inspraakreacties zijn in hoofdstuk 2 enkele voorstellen gedaan tot aanpassing van de 'ontwerp Wijziging Interim omgevingsverordening-regelwijziging 2'. Hieronder zijn deze wijzigingen voor de duidelijkheid opgenomen.

3.1 Wijziging van artikel 2.66 Eisen huisvestingssysteem bestaande stal veehouderij

Artikel 2.66 wordt als volgt gewijzigd:

In artikel 2.66, eerste lid onder a wordt "bedrijfsniveau" vervangen door "bedrijfslocatieniveau"

3.2 Wijziging artikel 2.67

Artikel 2.67 komt niet te vervallen maar wordt vervangen en komt als volgt te luiden:

Artikel 2.67 Uitzonderingsregeling natuurinclusieve veehouderij

In afwijking van artikel 2.66 Eisen huisvestingssysteem bestaande stal veehouderij, eerste lid, geldt voor een veehouderij dat een bestaand stalsysteem niet hoeft te voldoen aan bijlage 2 Technische eisen huisvestingssysteem als:

- a. de stallen onderdeel zijn van een natuurinclusieve bedrijfsvoering;
- b. de veehouderij blijvend beschikt over voldoende grond voor een veebezetting van 2 GVE per hectare grond of minder;
- c. door het treffen van aanvullende maatregelen de gemiddelde emissie op bedrijfslocatieniveau gelijk is aan de toepassing van emissiearme huisvesting die voldoet aan bijlage 2 Technische eisen huisvestingssysteem als onderdeel van een niet natuurinclusieve bedrijfsvoering;
- d. uit monitoring blijkt dat het bedrijf gemiddeld op jaarniveau aan de voorwaarde onder c. voldoet.

3.3 Nieuw artikel 2.69a

Na artikel 2.69 wordt een nieuw artikel 2.69a toegevoegd dat als volgt luidt:

Artikel 2.69a Uitzonderingsregeling natuurinclusieve veehouderij nieuwe stal

In afwijking van artikel 2.69, eerste lid, geldt dat een vrijloopstal voor melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar als onderdeel van een natuurinclusieve bedrijfsvoering, niet aan bijlage 2 Technische eisen huisvesting hoeft te voldoen.

3.4 Wijziging artikel 1.1 Begripsbepaling

Aan artikel 1.1 Begripsbepalingen wordt toegevoegd:

vrijloopstal: huisvestingssysteem voor melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar zonder ligboxen en voorzien van een zachte, vochtdoorlatende of absorberende bodem, waarbij het totale oppervlak ten minste het aantal dieren maal 10 vierkante meter bedraagt;